

श्री जैनधर्मप्रकाश

JAINA DHARMA PRAKASHA.

पुस्तक ८ भु. वैशाख सुद १५ संवत् १९४८ अंक. २०.

शार्दूलविक्रीडित.

कृत्वा हर्तृपदपूजनं यतिजनं नत्वा विदित्वागमं ।
हित्वा संगमधर्मकर्मठधियां पात्रेषु दत्त्वा धनं ॥
गत्वा पद्धतिमुत्तमक्रमजुषां जिच्चांतरारित्रजं ।
स्मृत्वा पंचनमस्क्रियां कुरु करकोडस्थमिष्टं सुखं ॥१॥

प्रगटकर्त्ता.

श्री जैनधर्मप्रसारक सभा
भावनगर.

अमदावादमां—“अंग्लो वर्नाकुलर प्रीन्टींग प्रेसमां”

नथुभाई रतनचंद भारद्वाजाय छापी प्रसिद्ध

शक १८१४. सन १८९१-९२

भूल्य वर्ष १ तो ३१) अगाडि पोस्टेज ३०-३-०

छुटक अंक अंकना ३०-२-०

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧ જૈનશાળા. (પદ્ય)	૧૭
૨ સંબોધસત્તરી.	૧૮
૩ કમળસેન (એક રસિક બોધદાયક કથા)	૨૩
૪ નેમિદૂત. (સમસ્તલોકી ભાષાંતર યુક્ત)	૨૯
૫ નિયમ લેવાથી થતા લાભ.	૩૧

ચોપાનીયું રખડતું મુકી આશાતના કરવી નહીં.

ગ્રાહકોને ભેટ.

શ્રી નલદમયંતી ચરિત્ર.

જે જે ગ્રાહકોએ લવાજમ મોકલાવેલ છે તેમાં ભેટની બુકના પોસ્ટેજનો અરધોઆનો વધારે મોકલનારને ભેટ મોકલાવેલ છે. બાકીના ગ્રાહકોએ અરધોઆનો મોકલી બુક મંગાવી લેવી સાથે નવા વર્ષનું લવાજમ મોકલશે તો અનુકૂળ પડશે.

લવાજમ મોકલવાના આજમુ ગ્રાહકોને હજી પણ ભેટની બુકનો લાભ લેવો હોય તો ચડેલા લવાજમ સાથે નવા વર્ષનું લવાજમ અને ભેટની બુકના પોસ્ટેજનો અરધોઆનો મોકલાવવો. એટલે તેમને ભેટ મોકલાવશું.

ગ્રાહકોને નવા વર્ષની ભેટ.

જૈન પંચાંગ.

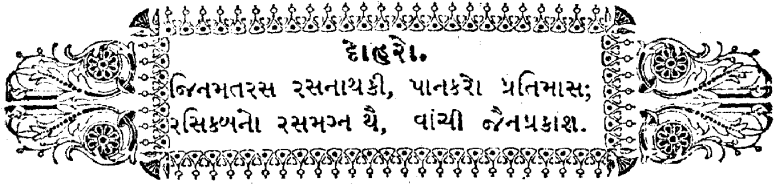
તિથિઓની વધઘટ વાર્ષિક જૈનપર્વ, તિથિ, વાર, દિવસ તારીખ, દિવસ અને રાત્રીના ચોધડીયાના યંત્ર તથા સૂર્યોદય સૂર્યસ્તનો વખત વિગેરે બતાવનારું તપાગચ્છની સમાચારી પ્રમાણનું જૈન બધુઓને ઉપયોગી વાર્ષિક પંચાંગ.

(સંવત ૧૯૪૮ ના ચૈતરથી સંવત ૧૯૪૯ ના ફાગણ સુધીનું)
કિંમત એક આનો.

ગ્રાહકોને ભેટ તરીકે ગયા અંક સાથે મોકલાવેલ છે. પચ્ચીશથી વધારે નફલ મંગાવનારને માટે અરધોઆનો પ્રમાણ આપવામાં આવશે.

શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ.

JAINA DHARMA PRAKASHA.



પુસ્તક ૮ મું. શક ૧૮૧૪ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૫ સંવત ૧૯૪૮ અંક ૨ જો.

જૈનશાળા.

(સાંધણ પાને ૧૭૮ થી.)

ભુજંગી.

ખરા ભાવથી જ્ઞાનનું દાન દેવા,
નહી ચુકરો સજ્જનો લાભ લેવા;
શ્યા જ્ઞાનને તો તમે શું વીસારો,
પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૯

વડી હેંશથી તો વરાઓ કરો છો,
રળીને વળી ધૂળમાં શું ધરો છો;
મળ્યું પુન્યથી તો કરો પુન્ય ચારો,
પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૧૦

વીવાને વરાઓ કર્યામાં વળ્યું શું,
અમસ્થા કુલાઓ ચરે સજ્જનો શું;
ખરો લાભ લેવા તમે જો વિચારો,
પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૧૧

૧૮

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

બિછાજો છુટા હાથથી દ્રવ્ય દાડી,
 રડા કામમાં સુખ પામો અગાડી;
 ભણી જ્ઞાન આભાર માને તમારો,
 પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૧૨
 સદાચાર શીખે દુરાચાર છોડી,
 રહે તે ષષ્ટી ધર્મમાં પ્રીત વનડી;
 નંદા થાય ભારે તમે તેમ ધારો,
 પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૧૩
 કદી અંધને દીવ્ય ચક્ષુ મળેજ્ઞે,
 કહે સુખ તેને થશે કેટલું તો;
 ગણે એથી તો પાડ પૂરા નમારો,
 પુરા પ્રેમથી જૈનશાળા કરાવો. ૧૪
 ક્યાંથી વડો કીર્તિનો કોટ જામે,
 સદા સદાય થારો પ્રભુ જૈન કામે;
 વદી શીખ સારી જીરે ધારી ધારી,
 ક્યાં છે કવેરે નથી તે નકારી. ૧૫

સંવોધસત્તરી.

(અનુસંધાન પુસ્તક ૭ માને પાને. ૧૬૨ થી.)

પૂર્વે ગચ્છ સંખધી વર્ણુનની છેવટે મુનિરાજને સાધ્વીનો સંગ ત્રિવિ-
 ધેત્રિવિધે વોસરાવવાતું કહીને શીખણુનની ખાસ * આવસ્યકતા દર્શાવી છે
 તેનીજ પુછીને માટે વળી શાસ્ત્રપ્રાર કહે છે—

જો દેઈ કણયકોડિં, અહવા કારેઈ કણય જિણધવણં ।

તસસ ન તત્તિય દુર્હં, જત્તિય વંમઞ્વણ ધરિણ ॥ ૫૬ ॥

અર્થ—જે કોઈ પ્રાણી સુવર્ણની કોડ અર્થાત્ કોડો રૂપેઆની
 કિંમતનું સુવર્ણ (સોનું) ચાચકોને આપે અથવા કંચનનું જિનભુવન કરાવે
 તોપણ તેને તેટલું પુન્ય નથાય કેન્દેટલું અહમત ધારણ કરનારને થાય છે. ૫૬

ભાવાર્થ—કોડો ગમે સુવર્ણનું દાન આપનારના કરતાં તેમજ સુવર્ણનું

સંબોધસત્તરી.

૧૯

નિનમદ્વિ કરાવનારના કરતાં પણ બ્રહ્મવ્રત ધારણ કરનારને વધારે પુન્ય થાય છે. વળી કહે છે કે—

સીલં કુલ આહરણં, સીલં હવં ચ ઉત્તમં હોઐ ।

સીલં ચિય પંડિચં, સીલં ચિય નિરુવમ ધમ્મં ॥ ૫૭ ॥

અર્થ—શીળ કુળના આભરણુ સમાન છે, શીળ તેજ ઉત્તમ રૂપ છે, શીળ તેજ પાંડિત્ય છે અને શીળ તેજ નિરૂપમ ધર્મ છે. ૫૭.

ભાવાર્થ—શીયળવંત પુરૂષવડે આખું કુળ શોભે છે તેથી શીયળ તેજ આભરણુ તુલ્ય છે. શીયળવંતને આભરણુની કાંઈ જરૂર નથી. અને ઉત્તમ-રૂપ તે પણ શીયળજ છે. કાંઈ સ્ત્રી ગમે તેવી રૂપવંત હોય પણ જો કુલટા હોય તો તેનું રૂપ કાંઈ કામનું નથી એટલુંજ નહીં પણ ઉલટું તેની નિંદાનું કરાવનાર છે માટે વાસ્તવીક રૂપતો શીયળજ છે; શીયળવંત સ્ત્રી કે પુરૂષ બોલા રૂપવાળાં હોય તોપણ તે શોભાને પામે છે. વળી ખરી પડિતાઈ તે પણ શીયળજ છે કેમકે શીયળ રહિત પુરૂષ ગમે તેવી પડિતાઈ ધરાવતો હોય તોપણ તે મિથ્યા છે, શીયળવંત પુરૂષને વિષેજ પાંડિત્ય શોભે છે, અને નિરૂપમ ધર્મ તેપણ શીયળજ છે. ધર્મના સર્વ પ્રકારમાં શીયળધર્મ સંવૈત્કૃષ્ટ છે તેની ઉપમા જોવો બીજો ધર્મ નથી, કહ્યું છે કે “ચોથા વ્રતને સમુદ્રની ઉપમા, બીજા નદીઓ સમાન” આ પ્રમાણે હોવાથી ધર્માભિલાષી દરેક પ્રાણીએ શીયળ ધર્મ અંગીકાર કરવાની જરૂર છે. શીયળવંત પુરૂષ બહુજ શોભાને પામે છે. શ્રી ગૌતમ કુળક પ્રકરણમાં કહ્યું છે કે “અમૂક્ષણો સોહઈ વંમયારી” અર્થાત્ “બ્રહ્મચારી પુરૂષ જૂથણ રહિત શોભે છે” ઉત્તમ પુરૂષો શીયળ પાળવામાં અત્યંત તત્પર હોય છે. રાજાની રાણી મળી જાય તોપણ તેનું મન લગાર માત્ર શિથિળતા ધારણ કરતું નથી એટલુંજ નહીં પણ એવા ઉચ્ચ સાંસારિક સુખની પ્રાપ્તિ સાથે તેની ના કહેવાથી પ્રાણનો નાશ થવા આવે તોપણ પ્રાણ નાશ કરતાં શીયળ ગુણને વિશેષ સમજી તેનું પ્રતિપાળન કરવા માટે મૃત્યુની પણ સન્મુખ થઈ જાય છે.

“ચંપા નામતી નગરીમાં દધિવાહુન નામે રાજાની અલયા નામે રાણી હતી તે નગરીમાં સુદર્શન નામે શેઠ વસતા હતા. તેને દેવાંગના સરખી મનોરમા નામે સ્ત્રી હતી અને પાંચ પુત્રો હતા. એકલા સુદર્શન શેઠનું રૂપ જોઈને અલયારાણી અનુરાગિણી થઈ લારે શેઠને બોલાવવા માટે તેણે

૨૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

પોતાની સખીને મોકલી. શેઠે તે સખીને કહ્યું કે હું નપુંસક છું તેથી તારી રાણીની વાંચના પૂર્ણ કરવા શક્તિમાન નથી. સખીએ રાણી પાસે આવીને તે પ્રયત્ન કરી સંભળાવ્યો. એકદા સુદર્શન શેઠની સ્ત્રીને પુત્રો સહિત રાજ્ય માર્ગે જતી જોઈને રાણીએ પોતાની દાસીને પુછ્યું કે આ સ્ત્રી કાણ છે અને તેની સાથે પુત્રો છે તે કેના છે? દાસીએ જિત્તર આપ્યો કે “સ્વામિની! આ શહેરમાં સુદર્શન નામે એક જિત્તર શેઠ રહે છે તેની એ અતિ રૂપવતી સ્ત્રી છે અને પુત્રો પણ તેનાજ છે” રાણીએ વિચાર્યું કે શેઠ જો નપુંસક હોય તો તેને સંતતિ હોયજ નહીં માટે જરૂર મને ખોટો જિત્તર આપીને છેતરી છે. પણ શીકર નહીં હવે કોઈ અવર ઉપાયવડે મારી વાંચના સફળ કરીશ. પછી એક વખત કોઈ પ્રપંચવડે કાંઈક ખાસ કાર્ય બતાવીને શેઠને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. એકાંતમાં જઈને કામની પ્રાર્થના કરી. શેઠ બહુ પ્રકારે સમજાવી પરંતુ કામાત્મર મનુષ્ય અંધ થઈ જાય છે, તેને કૃત્યા કૃત્યની સમજણ રહેતી નથી. એટલે તેણે શેઠની વાત માન્ય કરી નહીં. અને અત્યંત આતુરતાથી શેઠની પ્રાર્થના કરવા લાગી. તે સાથે એવો ભય પણ બતાવ્યો કે જો મારી વાત માન્ય નહીં કરો તો તમારા પ્રાણનો નાશ થશે. શેઠ શીયળને વિષે અત્યંત દૃઢ હોવાથી કિંચિત્ પણ ડગ્યા નહીં અને એખી ના પાડી. એટલે રાણીએ સ્ત્રી ચરિત્ર કરી એકદમ પોકાર કર્યો. અને પોતાના શરીર ઉપર નખના ક્ષત વિગેરે પાડીને કાળાહળ કરી મુક્યો કે “આ શેઠને મેં કાર્ય માટે અહીં બોલાવ્યો તેમાં તેણે મારી લાજ લીધી.” એકદમ સીપાઈઓ દોડી આવ્યા અને શેઠને બાંધી લઈ રાજની પાસે રાજ્ય સભામાં જમા કર્યા. રાજની રાણીની લાજ લુટવાના મહાન અપરાધમાંથી છુટકું મુશ્કેલ હતું. કેમકે એક તો પારકા હિંદ્ર પ્રદર્શિત કરવાનું શેઠે યોગ્ય ગણ્યું નહીં એટલે તેણે રાણીના કૃત્યની વાત પ્રગટ ન કરી અને બીજું એ કે તેવી વાત કદી પ્રગટ કરેતો માન્ય પણ કેમ થાય? એકદમ રાજ-એ ક્રોધાંધ થઈને શજીએ ચડાવવાનો હુકમ કર્યો. રાજ્ય સેવકોએ વધ કરનારા મનુષ્યોને સોંપી દીધા. તેણે અનેક પ્રકારની વિટંબના કરી અને નગર માં ફેરવી સ્મશાન ભૂમિમાં શજીએ ચડાવવા લઈ ગયા. અહીં તેની પતિવ્રતા સ્ત્રી મનોરમાને ખબર પડી એટલે એકદમ તેણે સાગારી ચારે આહારના પ્રત્યાખ્યાન કરી શાસનદેવતાનું સ્મરણ કરીને કાયોત્સર્ગ કર્યો. શાસન દેવતા-એ સુદર્શન શેઠની સહાય કરવા માટે જ્યાં તેને શજી ઉપર ચડાવ્યા કે

સંબોધસત્તરી.

૨૨

શળી ફેડીને સિંહાસન કર્યું. રાજના સેવકોએ ખડગાદિક પ્રહાર કરવા માંડ્યા તે સઘળા તેને મુગટ, કુંડલ, દાર, આંગુચંધ વિગેરે આભૂષણરૂપ થઈ ગયા. એકદમ રાજને ખબર થઈ. રાજનાં લોકો આવ્યો. અને સિંહાસનદિક જોઈને બહુજ અમત્કાર પામ્યો. શાસન દેવીએ તેના શિળા શુભ સંબંધી અને રાણીના દુઃશીળ સંબંધી આકાશવાણી કરી. રાજાએ મોટા આડંબર સાથે તેને શેહેરમાં લાવી, મોટી પહેરામણી કરીને ઘેર પહોંચાડ્યા. અભયાને દેશપાર કરી. શેડ ઘરે આવ્યા એટલે મનોરમાએ કાઉસગ પાંચો. અનુક્રમે તેઓ ધર્મારાધન કરીને સદ્ગતિના ભાજન થયા. જેમનું નામ અઘાપિ પર્યંત ઉત્તમજનો પ્રાતઃકાળે સંભાર્યા કરે છે.

ઇતિ સુદર્શન શ્રેષ્ઠિ કથા.

હવે એવું ઉત્તમ શિયળ પણ કુમિત્રની સંગતિમાં સ્થિર રહી શકતું નથી માટે કુમિત્રના સંગમને તથા દેવા માટે શાસ્ત્રકાર કહે છે.

વરં વાહી વરં મચ્ચુ, વરં દારિદ્રસંગમો ।

વરં અરણવાસો અ, મા કુમિત્તાણસંગમો ॥૬૮॥

અર્થ—વ્યાધી, મૃત્યુ અને દારિદ્ર્યનો સંગમ તેમજ અરણ્યમાં વાસ એ સઘળું શ્રેષ્ઠ છે પરંતુ કુમિત્રનો સંગમ શ્રેષ્ઠ નહીં. ૫૮.

ભાવાર્થ—એટલી વસ્તુઓ થાઓ પણ કુમિત્ર એટલે ધર્મ રહિત પુરુષનો સંગમ ન થાઓ. વ્યાધિ ઉત્પન્ન થાય તે શ્રેષ્ઠ પણ કુમિત્રનો સંગમ શ્રેષ્ઠ નહીં, મૃત્યુ પણ શ્વાધ્ય પરંતુ કુમિત્રનો સંગમ શ્વાધ્ય નહીં, દરિદ્રતાની પ્રાપ્તિ સારી પણ કુમિત્રનો સંગ સારો નહીં, તેમજ અટવીમાં વસવું તે સારું પણ કુમિત્રમાં વસવું સારું નહીં; અર્થાત્ વ્યાધિ, મૃત્યુ, દરિદ્રતા અને અરણ્યવાસ એ સઘળું કમુલ કરવું પણ કુમિત્રનો સંગ અંગીકાર કરવો નહીં. કારણ કે એથી એ ચારે વસ્તુઓ કરતાં પણ વિશેષ અનર્થનો સંભવ છે. માટે તે સર્વથા ભાજ્યજ છે.

વળી એ વાતની પુષ્ટીને માટેજ કહે છે.—

અગીયથ્થ કુસીલેહિં, સંગં તિવિહેણ વોસિરે ।

મુલુલ્લમગ્ગાસ્સિમે વિગ્ધં, પહંમી તેણગા જહા ॥૬૯॥

અર્થ—અગીતાર્થ અને દુશ્મીવાનો સંગ ત્રિવીધે કરીને તથા દેવો

૨૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

કેમકે પંથમાં ચોરની જેમ તેઓ મોક્ષમાર્ગમાં વિઘ્ન કરનારા છે. ૫૯

ભાવાર્થ—ગીતાર્થ શબ્દનો અર્થ આ પ્રમાણે છે—જીવાજીવાદિક પદાર્થો-
નું પૃથક્ પૃથક્ સ્વરૂપ જોણું કરીને કહીએ તેને ‘ગીત’ કહીએ અર્થાત્ ભગ-
વાંત પ્રણીત સિદ્ધાંત તે ગીત કહીએ. અને તેનું જે વ્યાખ્યાન-વિસ્તાર કરવો
તે અર્થ કહીએ. ગીત અને અર્થ બંને જોનામાં વિદ્યમાન હોય અર્થાત્ સ-
ર્વ સૂત્ર અને સર્વ અર્થના પારગામી હોય તેને ગીતાર્થ કહીએ. કહ્યું છે કે—

गीयं मन्त्रं सुतं, अर्थं पुण होइ तस्स वल्लवाणं ।

गीयेणय अर्थेणय, संजुत्तो होइ गीयथ्यो ॥ ૧ ॥

આ ગાથાનો ભાવાર્થ ઉપર આવી ગયો છે. હવે આ પ્રમાણેના
ગીતાર્થ જોઓ નથી તેઓ અગીતાર્થ કહીએ તેમનો અર્થાત્ મિથ્યાત્વે કરીને
મલિન ચિત્તવાળાઓનો અને શીલ-આચાર તેણે કરીને રહિત તે કુશીલ,
તેમનો સંગ ત્રિવિધે-મન, વચન, ક્રિયાએ કરીને તજી દેવો. કેમકે જેમ
અહીં માર્ગને વિષે ચોરો વિઘ્નના કરનારા હોય છે તેમ એ અગીતાર્થ અને
કુશીલ પુરૂષો મોક્ષ માર્ગને વિષે વિઘ્નના કરવાવાળા છે. એટલે તેમની સં-
ગતિ મોક્ષ જતાં અટકાવનારી છે.

એ પુરોક્ત અગીતાર્થ અને કુશીલ પુરૂષો પ્રાણીને ઉન્નમોર્ગનો ઉપ-
દેશ આપીને સન્માર્ગથી ભુલાવી દેય છે. તેથી તેઓ નજરે કરીને પણ
જોવા યોગ્ય નથી એ વાત કહેવા માટે શાસ્ત્રદ્વાર કહે છે.—

उम्मग्न देसणाए, चरणं नासंति जिणवरिंदाणं ।

वावन्नदंसणा खलु, नहु लम्भा तारिसा दहं ॥૬૦॥

અર્થ—ઉન્નમોર્ગની દેશના દેવાથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવાંતનું કહેલું ચરિત્ર
નાશ પામે છે માટે નિશ્ચયે નાશ પામ્યું છે સમકિત જેનું એવા તેઓનું
દેખવું પણ ન થાઓ. ૬૦

ભાવાર્થ—ઉન્નમોર્ગની દેશના દેનારનું ચરિત્ર નાશ પામે છે, સમકિત
પણ નાશ પામે છે અને જો તેમનો સંસર્ગ વિશેષ રહેતો સંસર્ગ રાખનારના
ચરિત્રનો તથા સમકિતનો પણ નાશ થાય છે; માટે એવા ઉન્નમોર્ગપદેશક
નજરે જોવાને પણ યોગ્ય નથી. (અપૂર્ણ.)

કમળસેન.

૨૩

કમલસેન.

સાંધણ પાને ૧૪ થી.

ચોથી ગુણસુન્દરી જ્યારે યૌવન અવસ્થા પામી ત્યારે તેના પિતાએ આવસ્તી નગરીના પુરોહિત પુત્ર વેરે વિવાહ કર્યો. તેવા સમયમાં એક દિવસ તે નગરના રહેનાર વેદશર્મ બ્રાહ્મણના વેદશ્રિ નામે પુત્રે તેણીને જોઈ. અવળું રૂપવાળી જોઈ મનમાં ચિંતવવા લાગ્યો કે જો લક્ષ્મીની જેમ આ મૃગાક્ષી મારા ઘરમાં વાસ ન કરે તો આ જન્મ નિષ્ફળ છે. બ્રાહ્મણ એવી રીતે ચિંતવન કરે છે તેવામાંતો તે બાળા દ્રષ્ટિ બહાર ગઈ. વેદશ્રિ તે ચિંતવનમાં ત્યાંને ત્યાં મૂઠતી જેમ ઉભો રહ્યો. સાથેના મિત્રોએ તેની સર્વ ચેષ્ટા લક્ષણથી જાણી અને ઘણા આગ્રહે ધરે લાવ્યા. ધરે આવી તેના પિતાને સર્વ વાત જણાવી. તેણે પુત્રના સ્નેહથી આકર્ષાઈને ગુણસુન્દરીના પિતા પાસે જઈ તેની યાચના કરી તેણે જણાવ્યું કે તેનો વિવાહ આવસ્તીના પુરોહિત પુત્ર વેરે કર્યો છે માટે હવે નિરૂપાય છે. તમે જાણો છો કે ઉત્તમજનો એક વખત બોલી ચુક્યા તે ફરેજ નહિ. એમ તેના મનનું સમાધાન કર્યું. પિતાએ ધરે આવી પુત્રને સર્વ સમાચાર જણાવી તે વાત મનમાંથી દૂર કરવા કહ્યું પરંતુ વેદશ્રિનો રાગ ગુણસુન્દરી ઉપરથી ખસ્યો નહિ. તેણે તેને માટે મંત્રનું ધ્યાન કરવા માંડ્યું, દેવોની માનતા માની અને ખીજ ઘણા ઉપાય કર્યા પરંતુ તે સર્વે ફેલ્યા હતા અને ફેલ્યા ગયા. પુણ્યવિના કોઈપણ વસ્તુ પ્રાપ્ત થતીજ નથી. સંચિત પ્રમાણેજ માણસોનો યોગ આવી મળે છે માટે તે શિવાય જે કરવું તે નિરર્થક ક્ષાંત્ર સમજવા.

ત્યારપછી શુભ દિવસે આવસ્તીના પુરોહિત પુત્ર પુણ્યશર્માએ ત્યાં આવી તે કન્યાનું પાણિગ્રહણ વિધિપૂર્વક કર્યું. કેટલાક દિવસ ત્યાં રહી ગુણસુન્દરીને સાથે લઈ તે પોતાના નગર પ્રત્યે ગયો. આ સર્વ વૃત્તાંત જોઈને-જાણીને વેદશ્રિ તો જાણે ઉન્મત્ત હોય, કેફ કર્યો હોય તેમ દિગ્ મૂઠ થઈ ગયો. કાર્યકાર્યમાં તેની યુદ્ધિ જડ થઈ ગઈ. જાણે જીવતો છતો અચેતન હોય તેવો થઈ ગયો. પિતા અને મિત્રોએ ઘણી રીતે સમજાવ્યો પણ માન્યો નહિ અને ઘર તથા દ્રવ્ય તજીને આવસ્તી તરફ જવા નિર્ણયો. રસ્તે પવંતોની ખીણમાં કોઈ પદ્મી આવી ત્યાં તેણે વિશ્રામ લેવાને

૨૪

શ્રી દેવધર્મ પ્રકાશ.

સુકામ ક્યો. થોડીવારે તે દ્વિબંધવાના વિચાર કર્યા અને પદ્મીપતિની સેવના કરી સુંદરીને મેળાવવાનો નિશ્ચય કર્યો. ત્યાંજ રહી પદ્મીપતિની નાના પ્રકારે સેવા કરવા લાગ્યો દુષ્કર કાચો કરીને થોડા દિવસમાં તેનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મેળવ્યો.

કામવાસના કેવી ખુરી છે ! પોતાની ઇચ્છા ફળીભૂત થવાને માણસ કેવા અકાર્યો કરે છે ! તેમાં પણ કામાંધ માણસતો કોઈ પણ પ્રકારનું અકાર્ય કરતા લગવાતો નથી—ડરતો નથી પાપનો ભય ગણતો નથી. જ્યારે પદ્મીપતિની સાથે બરાબર પ્રીતિ જામી ત્યારે તે દ્વિબંધમે આવસ્તીમાં પુરોહિતના ઘર ઉપર ધાડ પાડવા વિચિત્ર કરી. પદ્મીપતિએ કચુલ કર્યું અને થોડે દિવસે લાગ જોઈ રાત્રી સમયે તે નગરમાં દાખલ થઈ પુરોહિતના ઘર ઉપર ધાડ પાડી. બીજાઓએ તેના ઘરનું સમગ્ર દ્રવ્ય લઈ લીધું. આ પાતકી બ્રાહ્મણે તો ગુણસુંદરીનેજ જોઈ અને તે જ્યાં હતી ત્યાંથી તેને પકડી લીધી. ધાર્યું કાર્ય સિદ્ધ કરી તેઓ પદ્મીમાં આવ્યા.

ગુણસુંદરીને પદ્મીમાં લાવ્યા પછી તેણે તેનો સારી રીતે આદર સત્કાર કર્યો અને તે જેમ ખુશી થાય તેવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યા. પોતાની દુર્જનની જેવી મીઠી વાણીથી કેટલાક દિવસ સુધી તેને વિનોદ આપવાનો પ્રયત્ન કરી એક દિવસ વેદશ્રિ બોલ્યો—‘ભદ્રે ! તારા ગુણોએ મારા ચિત્તનું હરણ કર્યું છે તે હવે તું મને પાછું આપ. તારાવિના હું જાણું અંત અવસ્થામાં હોઈ એવો થઈ ગયો છું. તું ધર્મવતી છે તેથી હવે મારા ઉપર કૃપા કરી મને જીવન આપ. અગર જો કે તું દૂર હતી તોપણ સ્વપ્નમાં જાગૃતાવસ્થામાં, ઘરમાં, બહાર સર્વ ઠેકાણે તારૂંજ સ્મરણ અને તારોજ પ્રતિભાસ થતો હતો.’

‘હું જાણતી નથી કે તમે મને ક્યાં અને ક્યારે જોઈ તથા તમારું ચિત્ત કેમ હરાયું !’ આશ્ચર્ય પામતી ગુણસુંદરી બોલી.

પછી તે કામાંધે સર્વ વૃત્તાત કહી બતાવ્યો અને તેને માટે પોતાની આવી સ્થિતિ થઈ, પદ્મીમાં વાસ કરવો પડ્યો, ધાડ પાડી વગેરે સર્વ જાણની દીધું. ગુણસુંદરીએ વિચાર્યું કે આ મારી ઉપર અત્યંત રાગવાન છે. હું એકલી શરણ રહિત છું. આસપાસના માણસો સર્વે અનાર્ય અને નીચ જાતિના છે માટે શીલનું રક્ષણ શી રીતે થશે? મત્સ્યવિના બીજો ઉપાય

કમળસેન.

૨૫

નથી. અરેરે મારે અહીં અકાળમૃત્યુને શરણુ થવું પડશે? શું એ શિવાય બીજો કાંઈ ઉપાય નથી ! મને કોઈ સહાય નહિ થાય? મારી મનોવૃત્તિ શુદ્ધ છતાં હું જય નહિ પામું? નહિ નહિ. એકદમ મરણુને શરણુતો નજ થવું. કાંઈક બીજો ઉપાય કર. એ માણસ અત્યારે મારો અર્થી છે માટે હું જે પ્રાર્થના કરીશ તે પોતાના ઇચ્છિત કાર્યને માટે કયુલ રાખશેજ, એ એવો ઉદ્ધત નથી જણાતો કે શીલ ભંગ કરવામાં બલાત્કાર કરે. માસ' છ માસની મુદત નાખી બનશે તો તેને પ્રતિબોધ આપી નિર્મળ શીલ પાળીશ અને પ્રવર્તિત્તિનો આદેશ અખંડ રીતે જળવીશ. વિવેકી માણસોએ માયા કપટ કરવું યુક્ત નથી પરંતુ ધર્માર્થે શીલ જળવવાને મારે તે કરવું પડશે. એમ વિચારી મધુર વાણીથી તે બોલી-‘તમારો મારી ઉપર આવો રાગ છે એવું તમે જો પૂર્વે મને જણાવ્યું હોતતો હું દેશી મુકી પરદેશીની સાથે પાણિગ્રહણ કરત નહિ. ફલિત આત્ર વૃક્ષ નજીક હોય તે છતાં દુર રહેલા શાલ્મલિ વૃક્ષની કોણ ઇચ્છા કરે? તમારા બંને પક્ષ નિર્મળ, નિષ્કલંક યશ, નાના પ્રકારનું સ્પષ્ટ અને આપણો સરખો યોગ એ સર્વથી ધણુંજ સુંદર કાર્ય થાત. હવે તો આપણુ બેનો સંયોગ થવાથી લોકમાં નિંદા થશે અને પરભવમાં દુર્ગતિના દુઃખ ભોગવવા પડશે. સંત પુરૂષો વિવેકી હોય છે. દરેક કામમાં તેઓ સારી રીતે વિચાર કરીનેજ પ્રવર્તે છે માટે તમે વિચારી જુઓ.’

તેણીનું આવું બાપણુ સાંભળીને તેણે વિચાર્યું કે-અહો ! આતો મારે વિષે અત્યંત રોહવાળી છે પરંતુ મેં ક્રાંકટ પૂર્વે તેણીને મારી ઇચ્છા જણાવી નહિ. હવે તેણીને માટે મહાન પ્રયાસ કર્યો અને છોડી દેવી એ ઠીક નહિ. એમ ધારી તે બોલ્યો-‘સુષુ! તેં સત્ય કહ્યું. પહેલા મેં તને ન જણાવ્યું તે મારી ભૂલ થઈ પરંતુ હવે હું તારાવિના જીવી શકું તેમ નથી. માંડે જીવિતવ્ય તારેજ આધિન છે. કુળને કલક લાગો-નિંદા થાઓ કે દુર્ગતિ મળો પરંતુ તારા સંગમરૂપી અમૃત રસનું પાન કરાવીને તું મને જીવાડ.

બટુકના એવા વચન સાંભળી પોતાના મનમાં વિચાર કરી તે બોલી-‘આ પક્ષી કલ્પવૃક્ષી સમાન છે. અહીં રહેવાથી આપણે ગમેતેમ કરી શકશું. તમારું જેમ હિત થશે તેમજ હું વર્તીશ પરંતુ હાલ ચારમાસ મંત્ર સિદ્ધિને માટે મારે અહ્યય પાળવું પડશે, અંગે આભૂષણ નહિ પહેરાય, પુરૂષ સર્વેને અધુવત્ માનવા પડશે અને ત્યાં સુધી તમારે વિલંબ કરવો પડશે.’

‘એ મંત્રારાધનથી શું થાય?’

૨૬

શ્રીજૈનધર્મ પ્રકાશ.

‘અરેધવ્ય, ધન લાભ અને પુત્ર પ્રાપ્તિ વગેરે મત્રારાધનના ધણા ફળ છે’ તેણીએ નમ્રરવરે જણાવ્યું.

એ સાંભળી તે ખુશી થયો. મારે માટે એ સર્વે કરે છે એમ તેને લાગ્યું અને તેણીનું વચન કયુલ કર્યું. પછી તેઓ સુષે લાં રહેવા લાગ્યા. ગુણસુંદરી ગૃહકાર્ય કરે, શાક પકવાન વગેરે ઉત્તમ રસવતી ખનાવે અને ઘૂત ખાંડ વગેરે નાંખી તેને જમાડે. થોડા દિવસમાં તેના મનમાં એવો વિશ્વાસ પાડી દીધો કે તે એમજ જાણવા લાગ્યો કે આ સુંદરી પોતાના ચિત્તમાં મનેજ પ્રિય જાણે છે. તે મહા સતી તેને એવા ભોંજન જમાડે છે અને પોતે નિરંતર આચાર્ય અને ઉણાદરી તપ કરી શરીરને શોષે છે. સ્નાન, શૃંગાર, તાંબુલ વગેરે તણ દીધા અને જેમ શરીર કૃશ થાય તેવા ઉપાય કરવા માંડ્યા. જ્યારે અવધિ પુર્ણ થવા આવી ત્યારે એક દિવસ પાછલી રાત્રે તેણીએ પોકાર કર્યો. તરતજ તરકર વિપ્ર ઘરમાં દાખલ થયો અને શું થાય છે એમ પુછ્યું. તેણીએ જણાવ્યું કે મને શૂળ નિકળે છે. અને તેથી અસહ્ય પીડા થાય છે. તે સાંભળી બ્રાહ્મણે અનેક ઉપાય કર્યા પરંતુ ફેર પડ્યો નહિ. તોપણ પડતા આખડતા તેણીએ સર્વે ગૃહકાર્ય કર્યા અને પુનઃશ્દન કરવા લાગી. બ્રાહ્મણને બોલાવી સમજાવે તે બોલી-‘હિ સુભગા! હું દુર્ભાગ્યશાળી છું કે જ્યારે ગૃહવાસનો સમય આવ્યો ત્યારે આ-વો વ્યાધિ ઉત્પન્ન થયો. મારા મસ્તકમાં વેદના ધાય છે, મારું અંગ બળે છે, આંતરડા છેદાય છે અને સર્વે સાંધાઓ ત્રુટે છે પરંતુ તેનું મને દુઃખ નથી, મારા ભત્તારના કે ઘરના વિરહનું મને દુઃખ નથી પણ દુઃખમાં દુઃખ એટલુંજ છે કે તમારી ઉપર ઉપકાર થયો નહિ. મારે માટે તમે ધણા દુઃખ સહન કર્યા પણ તમને તેનું ફળ પ્રાપ્ત થયું નહિ. મેં પૂર્વે ત-મને વચન આપ્યું પણ મારે તે વચન પાળવાનો સમય ન આવ્યો તેથી મારું શરીર કપે છે-મારા હૃદયમાં પીડા થાય છે અને હવે હું પ્રાણ ધા-રણ કરવાને શક્તિમાન નથી માટે હવે તમે મને કાષ્ટ લાવી આપો જેથી તમારી નજરે હું બળી મરું.’

તેણીને આ પ્રમાણે શોચ કરતી જોઇ પાતકી દિવ્ય ખેદ પામ્યો, પા-પીતું હૃદય પીંગળું, દયા આવી અને નરમાશયી બોલ્યો-‘ભદ્રે ! મારા પ્રા-ણને પણ તણ સમાન ગણી તને સુખી કરીશ. દૈવ યોગે તને આવું દુઃખ પ્રાપ્ત થયું તેનો શોચ નકર. તારી મરણમાં આવે તો તું શ્રાવસ્તીમાં તા-રે ઘરે જા.’

કમળસેન.

૨૭

‘હું ત્યાં શીરીતે જઈ,’ શોકમય ચહેરે તે બોલી. ‘હવેનો મારી ઉપર આજ સુકશે અને મારો ભત્તાર મને પતિત થયેલી ગણશે. કુટુંબીઓ હવે મારો વિશ્વાસ પણ કેમ કરે. એકતો વ્યાધિનું દુઃખ અને ખીજ દુર્લભની વાણી. ક્ષત ઉપર ક્ષાર નાખવાની જેમ ઉપરા ઉપરી દુઃખ હું કેમ સહન કરી શકીશ. અથવા ખીજ વિચાર કરવાનું હવે શું પ્રયોજન છે. એ પ્રમાણે દુઃખ ભોગવવા કરતા મરણનું શરણ કરવું એજ સુખકારી છે.’

‘જે તું દુઃખ જોવાને—સહન કરવાને શક્તિવાળી નથી તો અગ્નિમાં પડવાને કેમ શક્તિમાન થઈશ? માટે તું ખીજ વિચાર કરવા પડતા સુકી તારા નગર પ્રત્યે જ હું તને સર્વ પ્રકારે મદદ કરીશ. જીવતા માણસ સેકડો કલ્યાણને પ્રાપ્ત થાય છે—જાણે તેના દુઃખથી દુઃખી થતો હોય તેવી રીતે બ્રાહ્મણ બોલ્યો અને તેણીએ તે કમુલ કયું. તરતજ બ્રાહ્મણે એક રથ તૈયાર કર્યો અને તેમાં તેણીને બેસારી પ્રયાણ કર્યું. શ્રાવસ્તી સમીપે પહોંચ્યા એટલે બ્રાહ્મણે કહ્યું—‘ભદ્રે! હું નગરમાં શું મોઢું લઇને આવું! તું અહીંથી ઉતરીને તારા ભત્તારને ઘરે જ. તારા ગયા પછી હું પણ મારા ઘર તરફ જઈશ.’

સુંદરીએ વિચાર્યું કે આને કાઠ પણ પ્રકારે પ્રતિબોધ આપીને પછી જવા દઈ. એમ વિચારી તે બોલી—‘હવે ખીજ વાર્તાએ સર્વ. આજથી તમે મારે બાઈ સમાન છો માટે ખુશીથી નગરમાં મારી સાથે ચાલો. બેનની સાથે આવવામાં શું લજ્જા છે? તમને નિવૃત્તિ થવાથી મારા હૃદયમાં નિવૃત્તિ થશે.’ એમ કેટલીક રીતે તેને સમજાવ્યો અને પછી બંને ઘરે ગયા. ઘણેકાગે પણ ગુણસુંદરીને ઘરે આવી જાણી પુણ્યશર્મા વગેરે કુટુંબી જનો ખુશી થયા. સૌ પરસ્પર એક ખીજને મળ્યા પછી સુંદરીએ પોતાના ભત્તારને કહ્યું કે—‘સ્વામિનાથ! આ બાઈએ મને બિલ્લોની પાસેથી છોડાવી છે, માટે એનો સારી રીતે ગૌરવ કરવો.’

પ્રિયાના સુખથી તેવા વચન સાંભળી પુણ્યશર્માએ તેનો સારો સત્કાર કર્યો અને કહ્યું કે—‘કાગડાના ઘરમાં હંસની જેમ બિલ્લનીપક્ષીમાં તમારે વાસ કરવો યુક્ત નથી. હે શિષ્ટાત્મન! તમારે હમણા અત્રેજ રહેવું. અહીં હું તમને કાઠ રીતે ઓછું આવવાં નહિ દઈ.’

એવા તેના રમ્ય વાક્યો સાંભળીને લજ્જા પામતો વેદરથિ મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે—અહો! કેવું આનું રૂપ, કેવા એના વચન, કેવી એની ગંભીરતા અને કેવી એની સુજાતતા! આ મહાત્મા પુરુષ ઉપર મેં પાપીએ

૨૮

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

મહા અનર્થ ક્યો. ક્યાં હું અને ક્યાં આ, એની આગળ હું શું વિચારતો! હંસી સમાન ગુણસુંદરી પણ આવા ઉત્તમ પુરુષને સુકી મારી જેવા દુર્જનની સાથે કેમ વિલાસ કરે. એણેતો વિશુદ્ધ બુદ્ધિથી પોતાનું શીલનિર્મળ રાખ્યું અને મને નરકમાં પડતો બચાવ્યો. તોપણ દુષ્ટ બુદ્ધિને લીધે કરેલા અકાર્યના પાપથી હું શીરીતે છુટીશ. હવેથી આવો અપરાધ હું કરી પણ નહિ કરું અને એ મહા સતીનું નિરંતર સ્મરણ કરીશ. એમ વિચાર કરે છે ત્યાં પુણ્યશર્માના ચાકરોએ આવી તેને સ્વસ્થ કર્યો. મર્દન કરી સ્નાન કરાવ્યું અને પછી નિર્મળ વસ્ત્રો પહેરવાને આપ્યા. સર્વેએ સાથે એસી ભોજન કર્યું. એમ પોતાનો સર્વકાળ વેદરૂચિ ત્યાં સુખે નિર્ગમન કરવા લાગ્યો. એક દિવસ દૈવ યોગે તેને રાત્રીમાં સર્પ ડસ્યો તેથી અચાનક પોદાર પાડ્યો. ધરના સર્વે માણસો બગી ઉઠ્યા. પુણ્યશર્માએ પાસે જઈ તપાસ કર્યો તો તે મુઠ્ઠા ખાઈને પડ્યો હતો. ઘણા મંલિકોને બોલાવી નાના પ્રકારના પ્રતિકાર કર્યા પણ કોઈ રીતે ફેર પડ્યો નહિ. તેની વાણીનો રોધ થયો, અંગસ્થિર થઈ ગયું અને શય્યવત્ થઈને પડ્યો. કોઈ પણ ઉપાયથી શાંતિ ન થઈ ત્યારે પુણ્યશર્મા નિરાશ થઈ શોક કરવા લાગ્યો. તે સમયે ગુણસુંદરીએ ત્યાં આવી હાથમાં નિર્મળ જળ લઈ-‘જો મેં નિર્મળ અને નિષ્કલંક શીલ પાળ્યું હોય તો આનો દેહ નિર્વિષ થાયો’ એમ બોલી ત્રણ અંજલિ છાંટી. તેજ ક્ષણે તે સાવધ થઈ એટલે થયો. ગુણસુંદરીના શીલનું એવું મહાત્મ્ય જોઈ નગરના સર્વે લોકો આશ્ચર્ય પામ્યા અને તેની પૂજા કરવા લાગ્યા. નગરજનોને ગુણસુંદરીની પૂજા કરતા જોઈ વેદરૂચિએ આશ્ચર્ય પામી સર્વ વૃત્તાંત પુછ્યો અને પોતાને તેણે જીવિતદાન આપ્યાની વાત બાણી અલંકાર બુદ્ધી થયો. સૌની આગળ પડી ગુણસુંદરીને ઉદ્દેશીને બોલ્યો-‘પૂર્વે તું મારી બેન હતી; સાંપ્રતકાળે જીવિતદાન આપનાથી મારી માતા થઈ, પાપ કાર્યથી મને અટકાવ્યો તેથી તું મારી ગુરુજો. તારું મહાત્મ્ય મેં હવે જ જાણ્યું. હવે તું ઉપદેશ કર એમ હું વર્તું. હું તારોજ સેવક છું.

તે સાંભળી સતી શિરોમણિ ગુણસુંદરી બોલી-ભાઈ પરદારાગમનનો સાગ કર. એ વ્રત ગ્રહણ કરવાથી તું સર્વ રીતે સુખ પામીશ. પરસ્ત્રી ગમનથી કીર્તિનો નાશ થાય છે, વૈભવનો હાથ થાય છે, ક્લેશ વિરોધ વધે છે માટે તેનો ત્યાગ કર. એવું મહાત્મ્ય તેં નજરે પણ જોયું છે તો હવે વધારે શા વખાણ કરવા. માટે સાવધાન મનથી તું એ વ્રત અંગીકાર કર.

તે સમયે વેદરૂચિએ પ્રસન્ન ચિત્તથી શીલવ્રત અંગીકાર કર્યું પછી

નેમિદૂત.

૨૯

પુણ્યશર્મા પાસેથી રજા લઈ ગુણસુંદરીને વારંવાર ક્ષમાવી સ્વસ્થ મન-
વાળો તે પોતાના નગર પ્રત્યે ગયો. ગુણસુંદરીએ પણ પોતાના ભર્તારની
સાથે નાના પ્રકારના સુખ ભોગવતા તથા અનેક પ્રકારના ધર્માચરણ કરતા
સુખે કાળ નિર્ગમન કરવા માંડ્યો. અપૂર્ણ.

શ્રીવિક્રમકવિવિરચિતં.

નેમિદૂતમ્.

(સમશ્લોકી ભાષાંતર યુક્ત.)

(અનુસંધાન પાને ૧૬ થી.)

તામાસાદ્ય પ્રવરનગરીં વિશ્રુતાં સંનિવાસં
કુર્યાઃ પૌરૈર્નૃવર વિહિતાનેક પૂજોપચારઃ ।
આસ્તીર્ણાન્ત વિમલશયનેષ્વગ્રસૌધેષુ કામં
નીત્વા સ્વદં લલિતવનિતાપાદરાગાક્ષિતેષુ ॥૩૬॥

તે વિખ્યાતા પ્રવર નગરી વાસ તેમાં પ્રસારે,
જ્યાં સૌ લોકો અધિક કરતા ભૂરિ પૂજોપચારે;
જેમાં મહેલો વિમળ શયને પાથરી સુંદરીને,
ચર્ણ રંગ્યા નરવર ! હશે ખેદ તેમાં ફરીને. ૩૬

ઉદ્યાનાના મુપતટધ્રુવામુજ્જયન્ત્યાઃ સમન્તા
દાધુન્વદ્ધિ વિપુલવિકસન્માલતીજાલકાનિ ।
અઙ્ગાન્માર્ગશ્રમજલકણાન્સેવ્યસેડસ્યાં હરદ્ધિ
સ્તોયક્રીડાનિરતયુવતિસ્નાનતિક્તૈર્મરુદ્ધિઃ ॥૩૭॥

૩૬ હે નરવર ! તે વિખ્યાત અને શ્રેષ્ઠ નગરીમાં જઈ નગરીના લોકો
એ જેના અનેક પૂજના ઊપચાર કરેલા છે એવા તમે જેમાં નિર્મળ શ-
યાઓ પાથરેલી છે અને જે સુંદર સ્ત્રીઓના ચરણ રાગથી અંકિત થયેલા
છે એવા અથ મહેલોમાં ખેદને ટાળીને નિવાસ કરો.

૩૭ ઉજ્જયન્તી નગરીને કાંઠે થયેલા ઉદ્યાનોના વિપુલ અને વિકાશ
પામેલા માલતીના ઝળને ચોતરફ કંપાવતા અંગથી માર્ગના શ્રમથી થયેલા

૩૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

જે બિધાનો ઉમ્મટ થયા બિજ્જયતી પુરીને,
તે કંપાવે વિપુલ વિક્ષન્માલતી જળકોને;
અંગે માંગેશ્રમ જળકણે જે હરી સેવતો બ્યાં,
વાયુ નિકતો બિદક રમતી સુદરી સ્નાનથી ત્યાં.

તત્રોપાસ્યઃ પ્રથિતમહિમા નાથ દેવસ્ત્વયાઘઃ

પ્રાસાદસ્થઃ ક્ષણમનપમં યં નિરીક્ષ્ય ત્વમક્ષ્ણોઃ ।

શૃણ્વન્પ્રેક્ષામુરજનિનદા ન્વારિવાહસ્ય તુલ્યા

નામન્દ્રાણાં ફલ મવિકલં લપ્સ્યસે ગર્જિતાનામ્ ॥૩૮॥

તે બિપાસ્ય પ્રથિત મહિમા દેવ છે ત્યાં તમારે,
જે પ્રાસાદે સ્થિત અનુપમી નાથ ! જોઈ નેત્ર ધારે;
પ્રેક્ષા કરા મુરજ રવને સાંભળી મેઘશા બ્યાં,
ગંભીરા ગર્જિત તણું તમે પૂર્ણ ફળ પામશે ત્યાં. ૩૮

ત્વદ્રૂપેણાપહૃતમનસો વિસ્મયાત્પૌરનાર્યઃ

સૌન્દર્યાધઃકૃતમનસિજે રાજમાર્ગે પ્રયાતિ ।

પ્રાતસ્તસ્યાં કુવલયદલશ્યામલાન્ને સલીલ

મામોક્ષ્યંતે ત્વયિ મધુકરશ્રેણિદર્ષિનકટાક્ષાન્ ॥૩૯॥

ત્યાં સૌંદર્યે સ્મર અધ કર્યો ચાલતા રાજમાર્ગે,
જે રૂપેથી હૃદય હરિયું જેમનું પૌર નાથ;
પ્રાતઃકાળે કુવલય તણું પત્રવત સ્યામ અંગ,
ભૂંગશ્રેણી સરલ તમમાં મુકશે ત્યાં અપાંગ. ૩૯

જળકણુને હરણુ કરતા અને જળ ક્રીડામાં તત્પર થયેલી યુવતીના સ્નાનથી
સુગંધી થયેલા પવનો તમને એ નગરીમાં સેવન કરશે.

૩૮ હે નાથ ! ત્યાં તમારે પ્રખ્યાત મહિમાવાળા દેવ બિપાસના ક-
રવાને યોગ્ય છે. જે દેવને પ્રાસાદપર રહી જોઇને અને મેઘના જેવા પ્રેક્ષા
કાળના મૃદંગના અવાજોને સાંભળીને તમે ગંભીર ગર્જનાનું સંપૂર્ણ ફળ મેળવશો.

૩૯ પોતાની સુંદરતાથી કામદેવને તિરસ્કાર કરનાર તમે તે નગરીમાં
રાજ માર્ગે ચાલતા તમારા રૂપથી જેમનું મન હરી લીધેલું છે એવી નગ-
રીની સ્ત્રીઓ વિસ્મયથી પ્રાતઃકાળે કમળના પત્ર જેવા સ્યામ અંગવાળા ત-
મારા વિષે લીલા સહિત ભમરાની પંક્તિના જેવા લાંબા કટાક્ષો છોડશે.

નિયમ લેવાથી થતા લાભ.

૩૧

તસ્યા: પશ્યન્ વરગૃહતતિં તાં વ્રજેર્થાં સ્પૃશન્તી

મૈક્યં પ્રાપ્યાસિતરજનિષુ પ્રસ્ફુરદ્રત્નદીપા: ।

વિદ્યોતન્તે નિહતતિમિર વ્યોમમાર્ગશ્ચ લોકે

શાન્તોદ્દેગસ્તિમિતનયનં દૃષ્ટમક્તિર્મવાન્યા ॥ ૪૦ ॥

દેખી તેની વર ગૃહ તણી હાર સ્વર્ગે અડેલી,
પામી ઐક્યા સિતરજનિમાં રત્ન દીપે મળેલી;
જે દોતે છે રહિત નિમિર વ્યોમ માર્ગ પ્રસેકે,
શાન્તોદ્દેગી અચળ નયને દેખિ ભક્તિ ભાગ્યે.

૪૦

નિયમ લેવાથી થતા લાભ.

કોઈપણ પ્રકારનો નિયમ અહણ કરવાથી અનેક પ્રકારના લાભ થાય છે, કેમકે જ્યાં સુધી નિયમ લીધેલ હોતો નથી ત્યાંસુધી મનની ચંચળતા હોવાથી પ્રાણી અનેક પ્રકારે ઝામાડોળ સ્થિતિમાં રહ્યા કરે છે. કોઈ વસ્તુ અભક્ષ હોય અને તેનો નિષેધ મનમાં સમજાવેલ હોય તોપણ જ્યારે તે વસ્તુ અકાળે અને શ્રેષ્ઠ દેખાવમાં નજરે પડે છે ત્યારે નિયમ વિનાના મનુષ્યોનું ચિત્ત ઝામાડોળ થયા વિના રહેતું નથી. પણ જો તેનો નિયમ અહણ કરેલ હોય તો કદાપિ પણ તેના તરફ મન લલચાતું નથી. તેજ પ્રમાણે કોઈ પ્રાણી પરસ્ત્રી ગમનના ગેરકાયદા જાણતો હોય તોપણ કોઈ અત્યંત સૌંદર્યતાવાળી સ્ત્રીનો એકાંત યોગ થઈ જાય છે તો તેનું મન નિયમ અહણ કરેલ ન હોવાથી દ્રઢ રહેતું નથી. દ્રઢતાએક માણસો એમ કહે છે કે “આપણે તો મનથી નિયમ પાળશું, નિયમ અહણ કરવાની કાંઈ જરૂર નથી.” પણ એવા પ્રાણી વખત આવ્યે મનના નિયમને છોડી દેતા વાર લગાડતા નથી. ધારોકે એક શ્રાવકે રાત્રે ચૌવીહારનું પ્રત્યાખ્યાન લીધું છે અને બીજાએ મનથી રાત્રે પાણી સુધાં પણ ન વાપરવાનું ધાર્યું છે. હવે તે બંનેને દેવયોગે કોઈ અકસ્માત્ વ્યાધિનો યોગ રાત્રે થઈ ગયો તો જ્યારે ઔષધની વૈદા ખાસ જરૂર પડે ત્યારે તે વખતે કોનું મન દ્રઢ રહેશે અને કોણ ઔષધ સુધાંનો પણ નિરાદર કરશે? ચૌવીહારના પચ્ચખાણવાળાજ કરશે. બી-

૪૦ આકાશને સ્પર્શ કરતી તે નગરીની ભિત્તમ શૃંગોની પકિતને જોઈ તમે ત્યાં જાઓ કે જ્યાં સ્ફુરણાયમાન થતાં રત્નના દીવા કૃશ્ણપક્ષની તાનિઓમાં ઐક્યતા પામી પ્રકાશે છે. એ લોકમાં પાર્વતીએ શાંત બદ્ધેગ અને નિશ્ચળ નેત્રે જોની ભક્તિ જોયેલી છે એવો અંધકાર રહિત આકાશ માર્ગ થયેલો છે.

૩૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

જો તો જે પ્રકારે ઔષધ આપવાનું વૈદ કહેશે તે પ્રમાણે કયુલ કરી લેશે. માટે મનને દ્રઢ રાખ્યા સાથે નિયમ લેવાની જરૂર છે.

‘દાલ્યાં વીક્ષ્ય તતોમિ સદ્ગુરુમુખાદેતદ્દૃષ્ટીતં વ્રતં ।

ચક્રી ત્વેકદિને ગતઃ સ મૃતિકાલ્પન્યાં વણિક્ પૃથ્ગઃ ॥

દ્રવ્યં તત્ર હિ નિર્ગતં યદિ વણિક્ દ્રષ્ટેત્યવગ્ દૂરત ।

સ્ત્વં મા યાહિ અવેહિ મેપિ સકલં લાત્વાલયે તદ્ ગતઃ ॥૧॥

નિચે જણાવેલા દૃષ્ટાંત ઉપરથી જણાશે કે એક સહજનો નિયમ લેવાથી પણ એક શેઠને કેટલો બધો ફાયદો થયો છે.

કૌઠ એક નગરમાં ગુરમહારાજ આવ્યા તેમના ઉપદેશથી ઘણા લોકોએ અનેક પ્રકારના પચ્ચખખાણુ લીધાં તેમાં એક શ્રેષ્ઠીએ એવું નિયમ લીધું કે ‘હું આ ગામના રહેવાસી અમુક કુંભારના માથાની ટાલ જોઈને પછી પચ્ચખખાણુ પારીશ. પછી નિત્ય તે કુંભારની ટાલ જોઈને પચ્ચખખાણુ પારે. એમ કરતાં એક દિવસ કુંભાર માટી લેવા સાર ધુળની ખાણે ગયો હતો. પાછળ શેઠ કુંભારને ઘેર આવ્યા. કુંભારને ન દેખવાથી પુછતાં અમર બળ્યા કે કુંભારતો ખાણે ગયેલ છે. શેઠનોતો દ્રઢ નિયમ હતો કે ટાલ જોયાવિના ખાવું નહીં તેથી તે પણ ખાણે ગયા. હવે તે સમયે દૈવ-યોગે કુંભારને માટી ખોદતાં સોનંયાનો ચર નીકળ્યો છે, તે છુપાવવા જાય છે એટલામાં શેઠ દૂરથી તેની ટાલ દીડી એટલે બોલ્યા કે “દીડીરે દીડી” આમ બોલીને શેઠને તો પચ્ચખખાણુ પારીને જમવાની ઉતાવળ હતી એટલે તેતો ઉતાવળા ધર તરફ દોડ્યા. કુંભારે જાણ્યું કે “લુહું થયું, શેઠે ચર દીડો અને દોડતા કૌઠ અમલદારને જાહેર કરવા જાયછે. માટે તેને જવા ન દેવા. જો જઈને કહી દેશે તો બધું જશે” એમ વિચારીને તેણે શેઠને રોડા પાડીને બોલાવ્યા કે “મ જગો, મ જગો, અહીં આવો” આમ બોલતો શેઠની પાછળ દોડી તેને પકડ્યા અને બોલ્યો કે “અરધું નાણું તગાડું અને અરધું મારું. પણ તમે ગામમાં જઈને કેઈને કહેશો નહીં.” શેઠ તો વાણીયાભાઈ એટલે સમજી ગયા અને તરત તેની સાથે પાછા વળ્યા. અને અરધો અરધ સોનંયા વેચી લઈ પોતાને ઘરે આવ્યા, આ પ્રમાણે સહજનો પણ નિયમ લેવાથી અને દ્રઢ પાળવાથી શેઠને મોટો લાભ થયો. માટે નિયમ અવશ્ય ગ્રહણ કરવો. કહ્યું છે કે

યોપિ સોપિ ધ્રુવં ગ્રાહ્યો, નિયમઃ પુણ્યકાંક્ષિણા ।

સ્વલ્પોપ્યનલ્પલાભાય, યથા સ્વલ્વાટપશ્યકઃ ॥૧॥

“પુણ્યના આકાંક્ષી જનોએ જે તે નિયમ પણ જરૂર ગ્રહણ કરવો. ટાલના જોનારની જેમ સ્વલ્પ નિયમ પણ અનલ્પ લાભને અર્થે થાય છે.”

આ શ્લોકનો અર્થ બાવાર્થ સહિત નીચેની કથામાં આવી જાય છે.

પુસ્તકોની પહોંચ.

નિત્યનિયમરીપોથી—કિંમત બે આના—આવૃત્તિ બાજી. પ્રસિદ્ધ કર્તા શાંત બાલાભાઈ જગનલાલ અમદાવાદવાળા તરફથી ભેટ દાખલ મળી છે. તે સ્વીકારીએ છીએ. પેહુલી આવૃત્તિ કરતાં સુધારો વધારો કરેલ છે. કિંમતના પ્રમાણમાં ઉપયોગી છે. જોઈએ તેમણે તેમની પાસેથી મંગાવવી.

ગ્રાહકોને અગત્યની સૂચના.

દરેક ગ્રાહકોએ લવાજમ મોકલવા સાથે ભેટની જુકના પોસ્ટેજ માટે અરધોઆનો પ્રથમથીજ વધારે મોકલવો જોઈ ભેટ મોકલતાં વિલંબ ન થાય અને ગ્રાહકોને અરધોઆનો મોકલતાં બીજા અરધોઆનો ખરચવો ન પડે.

છપાઈને બહાર પડી છે.

ચરિતાવલી અથવા જૈનકથા સંગ્રહ.

કિંમત દાઢ રૂપીઓ પોસ્ટેજ બે આના.

પ્રથમથી નામ ગોંધાવવા સાથે કિંમતનો રૂપીઓ સવા અને પોસ્ટેજના બે આના મોકલનારને જુકો મોકલાવી છે. કિંમત ન મોકલી હોય તેણે મોકલવી અને જુક મંગાવી લેવી. પોસ્ટેજ ન મોકલ્યું હોય તેમણે પોસ્ટેજ મોકલવું.

નવા ગ્રાહકોને માટે હવેથી કિંમત વધારવામાં આવી છે. તોપણ જૈનશાળા માટે અથવા ધનામમાં આપવા માટે મંગાવનારને સાડ પ્રથમનો લાવજ કાયમ રાખ્યો છે. માટે જોઈએ તેમણે મંગાવી લેવી. તંત્રી.

છપાઈને બહાર પડી છે.

કુંઢક હિતશિક્ષા અપરનામ ગણ્પદીપિકા સમીર.

કિંમત અરધો રૂપીઓ. પોસ્ટેજ એક આનો.

કુંઢક મતના ખંડનમાં અદ્યપિ પર્યંત ઘણા ગ્રંથો લખાયા છે. ઘણી જુકો છપાયેલ છે તેમાં આ ગ્રંથે ઓર વધારો કર્યો છે. આ જુકમાં મુખ્ય તો કુંઢકમતિ આર્યા પાર્વતીની છ-

પાવેલી જ્ઞાન (ગરુડ) દીપીકાનું ખંડન છે પરંતુ પાછળ એક-
સો પ્રશ્નોત્તર વિગેરેમાં ઢંઢકમતિની ઘણી કુચુક્તિઓને અપા-
સ્ત કરેલી છે. ભાષા હિંદુસ્તાની પણ ખુદ્દી રીતે સમજી શકાય
તેવી છે. અક્ષર શાસ્ત્રી છે. પુઠા પાકા બધાવેલ છે. બુકના અ-
ને પ્રયાસના પ્રમાણમાં કિંમત વધારે નથી. નવા ગ્રાહકોને માટે
પણ પ્રથમ પ્રમાણેજ કિંમત રાખેલી છે. જોધએ તેણે મંગાવ-
વી. કિંમત પોસ્ટેજ સાથે નવવ્યાના મોકલવા. તંત્રી.

લવાજમની પહોંચ.

૧-૩ ઝવેરી સરપચંદ ધોળીદાસ.

૧-૩ વકીલ શવજીભાઈ વાલજી.

૧-૩ શાં ભવાનદાસ હેમચંદ.

૧-૦ શાં નાનચંદ રાયચંદ.

૧-૦ શાં ગોત્રીદંજી દીપચંદ.

૧-૦ શાં ડાયા હેમા.

૨-૬ શાં નગીનદાસ ઝવેર.

૨-૦ ભાવસાર લખમીચંદ ગીરધર

૦-૮ ગોરજી વિવેકવર્ધન ગુરુ હં-
સવર્ધન.

૧-૮ શાં ઓધડ લેહેરાભાઈ.

૧-૦ શાં ઠાકરશી વર્ધમાન.

૩-૦ ભાવસાર ભાણજી નથુભાઈ

૧-૦ શાં ઉકા હીરા.

૧-૦ શાં બકોર ઉજમ.

૧-૦ મેતા રતનશી પીતાંમર.

૧-૩ શાં મગાભાઈ મોતીચંદ

૧-૦ શાં પાના તેમ.

૧-૩ શાં મંગળદાસ શામળદાસ

૧-૩ શાં ઓખાજી ભગવાનજી.

૧-૦ શાં ઘેલાભાઈ શીવજી.

૨-૬ શાં નથુ મોતીજી.

૧-૪ શાં રાયચંદ કશગચંદ.

૧-૩ શાં કુમરદાસ લવજી

૩-૧૨ શાં રાયચંદ દરજીવન.

૧-૩ શાં કપુરચંદ લાલભાઈ.

૧-૩ મારવાડી મોટા ગલાલજી

૧-૩ શાં સરપચંદ મળચંદ.

૧-૩ વકીલ નરભેરામ ગોત્રીદંજી.

૧-૩ શાં સાકરચંદ તલકચંદ.

૧-૪ શાં હરજી રામજી.

૨-૭ શાં નાથાજી ખુખાજી

૨-૭ શાં મગનલાલ મેળાપચંદ

૨-૩ શાં નગીનદાસ વમળચંદ.

૧-૦ શાં હાથીભાઈ મુળચંદ.

૧-૩ શાં વાડીલાલ ગુલાલજી.

૧-૩ પરી લીકમદાસ દરચંદ.

૧-૩ શાં ગગલ સોકળચંદ.

૧-૩ શાં ડાયાભાઈ હરગોવિનદાસ

૧-૩ શાં લવજી મંગળજી.

૧-૩ પરી માણેકચંદ તલકસી.

૧-૩ શાં ન્યાલચંદ માનચંદ.

૧-૩ શાં ઓધવજી દેવજી.

૧-૩ જમનાદાસ દોલતચંદ.

૧-૩ ગાંધી રામચંદ દલુચંદ.

૧-૩ શાં હેમચંદ માણેકચંદ.

૧-૦ શાં સવાઈ અમીચંદ.

૨-૦ શાં ગોરધન અમરશી.

૧-૦ ઝવેરી મગનલાલ તારાચંદ

૧-૩ શાં ગફુલ ગોત્રીદંજી.

૧-૦ શાં છોટાલાલ ડાયાભાઈ.

૧-૩ શાં રાયચંદ દેવજી.

૧-૦ શાં શામજી વરધમાન.

૧-૩ શાં નાથાલાલ લખમીચંદ.

૧-૩ દોશી તારાચંદ ચતુર.